

Güney Afrika ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Öznel İyi Oluş ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi

An Examination of Subjective Well-Being and Life Satisfaction of Students Attending to Universities in South Africa and Turkey

Meliha TUZGÖL DOST*
Hacettepe Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırma grubunu 400'ü Güney Afrika'da, 403'ü Türkiye'de okumakta olan toplam 803 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada Öznel İyi Oluş Ölçeği (Tuzgöl Dost, 2005a) ve ölçeğin araştırmacı tarafından geliştirilen İngilizce formu, Yaşam Doyumu Ölçeği (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985) ve ölçeğin Köker (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan Türkçe formu ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Sonuçlara göre, Güney Afrika'daki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumunu düzeyleri Türkiye'deki üniversite öğrencilerinininkinden yüksektir. Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumunu düzeylerinin algılanan akademik başarı, algılanan ekonomik durum ve algılanan anne-baba tutumu değişkenlerine göre farklılaştığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öznel iyi oluş, yaşam doyumunu, üniversite öğrencileri.

Abstract

The purpose of this study was to investigate subjective well-being and life satisfaction of students attending to universities in South Africa and Turkey. The sample of the study consisted of 803 university students; 400 from South Africa and 403 from Turkey. The English and Turkish versions of the Subjective Well-Being Scale (Tuzgöl Dost, 2005a) and the Satisfaction with Life Scale (Diener, Emmons, Larsen and Griffin, 1985; Köker, 1991) and an additional Personal Information Form were used for data collection. The results showed that students from South Africa reported higher levels of subjective well-being and life satisfaction than those from Turkey. Also, subjective well-being and life satisfaction levels of students from both countries differed according to the variables of perceived academic achievement, perceived economic status and perceived parents' attitudes.

Keywords: Subjective well-being, life satisfaction, university students

Summary

Purpose

The purpose of this study was to examine if the subjective well-being and life satisfaction of university students from South Africa and Turkey differed significantly according to gender, perceived academic achievement, perceived economic status and perceived parental attitude. In

* Yrd. Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, mtuzgol@hacettepe.edu.tr

doing so, the study is intended to contribute to cross-cultural literature on subjective well-being and life satisfaction. The sample of the study consisted of 803 university students; 400 from South Africa and 403 from Turkey. The data were obtained through the administration of the Turkish and English versions of the Subjective Well-Being Scale (Tuzgöl Dost, 2005a) and the The Satisfaction with Life Scale (Diener, Emmons, Larsen and Griffin, 1985; Köker, 1991) and Personal Information Form developed by the researcher.

Results

Mean scores on subjective well-being and life satisfaction of university students from South Africa were higher than those university students from Turkey. In addition, subjective well-being and life satisfaction levels of students from both countries differed according to the variables of perceived academic achievement, perceived economic status and perceived parents' attitudes.

Discussion

Findings showed that subjective well-being and life satisfaction levels of university students from South Africa were higher than those of university students from Turkey. Comparing well-being levels of persons from various countries Diener, Diener and Diener (1995) also found that individuals from South Africa had higher scores than those from Turkey. The reasons for such findings might be that South Africa has more individualistic cultural values than Turkey (Diener et.al., 1995) and/or that university students' levels of income and living circumstances in South Africa might be better than those of university students from Turkey. Drawing conclusions from this result should be done with caution however. For instance, it is likely that the students from South Africa were more heterogeneous in that 30.5% of them were from various countries. In other words, the finding pointing to higher levels of subjective well-being and life satisfaction (than the group from Turkey) may not be merely attributable to characteristics of South Africa.

Subjective well-being and life satisfaction levels of students from South Africa differed according to perceived academic achievement. On the other hand, subjective well-being levels of students from Turkey differed according to perceived academic achievement. In other words, those students who perceived themselves as academically successful reported higher levels of well-being. Chow (2007) reported a relationship between academic stress and psychological well-being of university students. Academic failure increases students stress levels and thus impedes with their well-being. Given that students entry to universities is based on their previous achievements and their test scores and that access to university increases their likelihood for finding jobs and provides further clarity to their career aspirations, finding a relationship between subjective well-being and academic achievement is not surprising.

Life satisfaction levels of students from South Africa differed according to perceived economic status whereas both subjective well-being and life satisfaction levels of students from Turkey differed according to perceived economic status. More specifically, students with higher economic status reported higher levels of subjective well-being and life satisfaction. This finding is consistent with those of Kelley and Stack (2000), Moller (1996), Paolini, Yanez and Kelly (2006) and Tuzgöl Dost (2006). The level of income has strong connections with well-being, especially for groups and countries with low levels of income, in national and international studies (Cummins, 2000; Diener, Osihi and Lucas, 2003). The findings of this current research also support the fact that income level is a demographic variable which has strong connections with individuals' subjective well-being.

Results also showed that perceived maternal democratic attitudes were associated with higher levels of subjective well-being and life satisfaction of students from South Africa whereas perceived paternal democratic attitudes related higher levels of subjective well-being and life satisfaction of students from Turkey. Relationships between parents' attitudes and well-being were also found by Shek (1999), Tuzgöl Dost (2006) and Young, Miller, Norton and Hill (1995). Given that democratic parental attitudes involve offering children with a safe and protective

environment, more room for freedom to make choices while also providing structure and discipline, finding a positive relationship between such attitudes and higher levels of subjective well-being in children is understandable. A unique finding of the current study was that mother's democratic attitudes were associated with subjective well-being and life satisfaction levels of students from South Africa while fathers' democratic attitudes were associated with subjective well-being and life satisfaction levels of students from Turkey. Given that fathers in Turkey might be more authoritarian and thus more favorable and supportive attitudes by them might make significant contribution to young individuals' perceptions of their lives.

Conclusion

Results of this study showed that despite distinctly different cultures of Turkey and South Africa, students' subjective well-being and life satisfaction had similar relationships with the independent variables of the study. A possible interpretation of this finding is that perhaps regardless of their cultural environment and circumstances human beings' overall appraisals about their lives and variables impacting the quality of their lives have a great deal of commonalities. Further cross-cultural studies are needed in order to make any firm conclusions between the variables of this study and well-being.

Further cross-cultural studies are needed in order to make any firm conclusions about similarities and differences in subjective well-being of persons of various cultures. Larger samples may be used in prospective studies. Studies with samples from Turkey can be extended to comparisons with those from other cultures to obtain insight about influences of individualistic and collectivistic cultures, self-esteem and cultural homogeneity on individuals' levels of subjective well-being and life satisfaction.

Giriş

Son yıllarda insanın mutluluğunu sağlayan koşullar ve iyi oluşu ile ilişkili etmenler önemli bir araştırma alanı haline gelmiştir. İyi oluş araştırmalarında öznel iyi oluş öne çıkan kavramlardan biridir. Öznel iyi oluş, bireylerin yaşam doyumları ile olumlu ve olumsuz duygulanımlarına ilişkin yaptıkları genel bir değerlendirmedir. Öznel iyi oluşun yaşam doyumu boyutu, kişinin kendi seçtiği ölçütlere göre yaşamının niteliği hakkındaki bilişsel değerlendirmesini ifade etmektedir (Diener, 1984). Olumlu duygulanım sevinç, güven ve memnuniyet gibi duyguları; olumsuz duygulanım ise korku, öfke, üzüntü, suçluluk ve nefret gibi olumsuz duyguları yansıtmaktadır. Öznel iyi oluş araştırmacıları anlık duygulara oranla uzun dönemli duygu-durumla daha fazla ilgilenmektedirler (Diener, Suh, Lucas ve Shmith, 1999).

Öznel iyi oluş alanı, kişinin yaşamına ilişkin kendi değerlendirmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır (Diener, 2000). Öznel iyi oluş, sadece olumsuz faktörlerin yokluğu değil, aynı zamanda olumlu bilişsel ve ruhsal özelliklerin varlığı anlamına gelmektedir (Diener, 1984). Diğer bir deyişle, öznel iyi oluşun belli ruhsal sorunların yokluğundan daha fazlasını ifade ettiği düşünülmektedir. Kısaca öznel iyi oluş, hoş duygulanım, hoş olmayan duygulanım ve yaşam doyumu öğelerinden oluşmaktadır. Öznel iyi oluşun yüksek olması, hoş olan duygulanımın hoş olmayan duygulanımdan üstün olmasına ve kişinin yaşamının niteliğine ilişkin bilişsel yargısının olumlu olmasına bağlıdır. Olumlu duygular ve doyuma ilişkin bilişsel yargı çeşitli yaşam alanlarıyla ilgili olabilmekte ve bunların toplamı genel yaşam doyumunu yansıtmaktadır (Tuzgöl Dost, 2005b).

Bireyin iyi oluşu ile ilişkisi araştırılan faktörleri yaş, cinsiyet ve gelir düzeyi gibi demografik değişkenler, özsayı ve dışadönüklük gibi kişilik değişkenleri ve aile doyumu gibi sosyal destek değişkenleri olarak sınıflamak mümkündür. Araştırmalar genel olarak yaş, cinsiyet, ırk, eğitim, gelir düzeyi ve medeni durum gibi demografik değişkenlerle öznel iyi oluş arasında zayıf bir ilişki olduğunu göstermektedir (Diener, Osishi ve Lucas, 2003). Demografik değişkenler içinde gelir düzeyinin öznel iyi oluşla daha güçlü bir ilişkisi olduğu saptanmaktadır. Gelir düzeyi düşük

olduğunda öznel iyi oluşla daha güçlü ilişkiler göstermesine rağmen (Cummins, 2000; Diener ve diğerleri, 2003), bireyler temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılayabilecek oranda bir gelir düzeyine sahip olduklarında iki değişken arasındaki ilişkinin gücü azalmaya başlamaktadır (Diener ve diğerleri, 1999). Boylamsal bulgular da bir ülkedeki ortalama gelir düzeyinin artmasının belli bir noktadan sonra bireylerin iyi oluş düzeyleri üzerinde şaşırtıcı derecede az etkisinin olduğunu göstermektedir (Diener ve Diener, 1996). Kısaca gelir düzeyi düşük olduğunda öznel iyi oluşla daha güçlü bir ilişki göstermektedir.

Ülkelerarası karşılaştırma çalışmalarına göre, yoksul ülkelerde mali doyumla öznel iyi oluş arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır (Diener ve Diener, 1995; Oishi, Diener, Lucas ve Suh, 1999). Varlıklı ülkelerde ise ev yaşamından alınan doyumun yaşam doyumunu ile daha güçlü bir ilişki gösterdiği saptanmıştır (Oishi ve diğerleri, 1999). Araştırmalar bazen şaşırtıcı bulguları da ortaya koymaktadır. Örneğin Brezilya, Şili ve Arjantin gibi ülkelerde bireylerin öznel iyi oluş düzeyleri ülkelerin zenginlik düzeyine göre beklenilenden daha yüksektir. Japonya ise varlıklı bir ülke olmasına rağmen Japonların öznel iyi oluş düzeyleri düşük bulunmaktadır (Diener, 2000). Bu durum ülkelerin kültürel özellikleri ile açıklanmaktadır. Diener (2000), Güney Amerika ülkelerinin bireyci kültürünün öznel iyi oluşu artırabileceğini, Japonya'nın toplumsal uyarlılık gerektiren kültürünün öznel iyi oluşu düşürebileceğini öne sürmektedir.

Yapılan uluslararası karşılaştırma çalışmalarında iyi oluşla, kültürel homojenlik, bireycilik (individualism), toplumculuk (collectivism) ve benlik saygısı gibi değişkenlerin ilişkisi de incelenmektedir. Diener ve Diener (1995), yapılmış uluslararası çalışmaları değerlendirdikleri araştırmalarında, yüksek gelir düzeyi, bireycilik, insan hakları ve sosyal eşitlik değişkenlerinin birbirleriyle ve öznel iyi oluşla güçlü ilişkiler gösterdiğini saptamışlardır. Ülkelerin kültürel homojenlik özelliği ile bireylerin öznel iyi oluşu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yapılan araştırmalar bireyci toplumlarda yaşayan bireylerin öznel iyi oluş ve yaşam doyumunu düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Diener, 2000). Diener ve diğerleri (2003), bireyci kültürlerde, düşük düzeydeki sosyal sınırlılıkların özgürlüğü artırması sonucu bireylerin iyi oluşlarının yükselebileceğini öne sürmektedirler. Diener ve Diener (1995), benlik doyumunu ile yaşam doyumunun pek çok ülkede ilişkili olduğunu, ancak benlik saygısı ve yaşam doyumunun ortak değişkenliğinin toplumcu ülkelerde daha düşük olduğunu saptamışlardır. Benzer şekilde Oishi ve diğerleri de (1999), benlik ve özgürlük gibi saygı ile ilgili ihtiyaçların bireyci ülkelerde yaşam doyumunu ile daha güçlü bir ilişki gösterdiğini belirtmektedirler.

Yurtdışında üniversite öğrencilerinin iyi oluşları ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda ise algılanan anne-baba tutumu, özellikle içsel destek ve yakınlığın ergenlerde (Young, Miller, Norton ve Hill, 1995); gelir düzeyi ve etnik özelliklerin Güney Afrikalı üniversite öğrencilerinde (Moller, 1996); genel anne-baba tutumu ve belirli anne-baba davranışlarının Çinli ergenlerde (Shek, 1999) yaşam doyumunu ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Ek olarak maddi olanaklarla ilgili endişenin, üniversite öğrencilerinin kaygı ve yaşam doyumunu düzeyleri arasındaki ilişkide varyansın anlamlı bir bölümünü açıkladığı (Paolini, Yanez ve Kelly, 2006) ve gelir düzeyi, aile ile ilişkiler ve akademik stresin Kanadalı üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşuyla anlamlı ilişki içinde olduğu (Chow, 2007) şeklinde bulgulara rastlamak da mümkündür.

Farklı ülkelerde yaşayan veya aynı ülkede yaşayan ancak farklı etnik-kültürel kökenlere sahip üniversite öğrencilerinin iyi oluşlarının karşılaştırmalı olarak incelendiği çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Fereshteh ve Sorenson (1992), Amerikalı lisansüstü öğrencilerinin yaşam doyumunu düzeylerinin Amerika'da yaşayan İranlı öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Her iki grup için de yaşam doyumunu algısı, yeterlilik duygusu, sosyal ağ ve geleceğe dair beklenti ile ilişkili bulunmuştur. Sam (2001), Norveç'te öğrenim görmekte olan Avrupalı ve Kuzey Amerikalı öğrencilerin yaşam doyumunun Asyalı ve Afrikalı öğrencilerin yaşam doyumundan daha yüksek olduğunu saptamıştır. Aynı çalışmada öğrencilerin yaşam doyumunu, arkadaş sayısı, mali durumdan alınan doyum ve algılanan ayrımcılık değişkenlerinin anlamlı olarak etkilediği belirlenmiştir. Ben-Ari ve Gil (2004), İsrail'de okumakta olan Filistinli öğrencilerin iyi oluşlarının Yahudi olanlara oranla daha düşük olduğunu belirlemişlerdir.

Avrupa ülkelerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada (Wardle, Steptoe, Gulis ve diğerleri, 2004) ortadoğu Avrupa ülkelerinin üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri Batı Avrupa ülkelerinin üniversite öğrencilerinininkinden daha düşük bulunmuştur. Quraishi ve Evangeli (2007) ise İngiltere'de doğmuş ve büyümüş Asya kökenli kız üniversite öğrencilerinde kültürel kimliğin, öğrencilerin iyi oluşu ile anlamlı bir ilişki göstermediğini belirlemişlerdir.

Türkiye'de üniversite öğrencilerinin iyi oluşlarının araştırıldığı çalışmalarda, aileden ve arkadaşlardan yeterince destek görme, fiziksel egzersiz yapma ve kendi geleceğine ilişkin olumlu düşüncelere sahip olma ile iyilik hali (Doğan, 2006); algılanan ekonomik durum, algılanan anne-baba tutumu, fiziksel görünüşten memnuniyet, dini inanç ve denetim odağı değişkenleri ile öznel iyi oluş (Tuzgöl Dost, 2006) arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Cenkseven ve Akbaş (2007) ise üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmayı, dışadönüklük, nevrozizm, öğrenilmiş güçlülük, ebeveynle ve flörtle ilişkiden algılanan hoşnutluk, boş zaman etkinliklerinden algılanan hoşnutluk ve cinsiyet değişkenlerinin anlamlı olarak yordadığını saptamışlardır.

Bu çalışmada ilk olarak, Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmaktadır. İkinci olarak, iki ülkenin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerinin cinsiyet, algılanan akademik başarı, algılanan ekonomik durum, algılanan anne tutumu ve algılanan baba tutumu değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının ve iki ülkenin öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumları ile ilişkili değişkenlerde benzerlik olup olmadığının incelenmesi hedeflenmektedir. Böylece, bu araştırma ile öznel iyi oluş ve yaşam doyumu ile ilgili yapılan uluslararası karşılaştırma çalışmalarına katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin (Tuzgöl Dost, 2005a) İngilizce Formu uluslararası bir çalışmada ilk kez kullanıldığından yaşam doyumu çalışmalarında dünyada yaygın olarak kullanılan Yaşam Doyumu Ölçeği (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985) de uygulanarak öğrencilerin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu ölçüm sonuçlarındaki paralellik gözlenmek istenmiştir. Bu çalışmanın hem Güney Afrika hem Türkiye araştırma gruplarında farklı milletlerden öğrenciler olduğundan, araştırma gruplarının "Güney Afrika üniversite öğrencileri ve "Türkiye'deki üniversite öğrencileri" şeklinde ifade edilmesi uygun görülmüştür.

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırma grubu 400'ü Güney Afrika'da, 403'ü Türkiye'deki bir üniversitede okumakta olan toplam 803 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın Güney Afrika'daki öğrencilerden oluşan araştırma grubunu Cape Town Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde okumakta olan 236 kız, 164 erkek toplam 400 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaşları 17 ile 47 arasında olup yaş ortalaması 20.20'dir (Ss= 2.96). Araştırmaya katılan öğrencilerin 210'u birinci, 122'si ikinci, 52'si üçüncü, 12'si dördüncü sınıfta olup, 4'ü artık yıl öğrencisidir. Öğrencilerin 278'i Güney Afrikalı, 33'ü Zimbabveli, 17'si Bostvanalı, 9'u Amerikalı, 9'u Namibiyalı, 8'i İngiliz ve diğer 46'sı Avrupa, Uzakdoğu ve Afrika'nın 24 farklı ülkesindedir. Öğrencilerin 212'si fen bilimleri, 101'i sosyal bilimler ve 87'si mühendislik öğrencisidir.

Araştırmanın Türkiye'deki üniversite öğrencilerinden oluşan araştırma grubunu, Hacettepe Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde okumakta olan 255'i kız, 148'i erkek toplam 403 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaşları 17 ile 44 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 20.95'tir (Ss:2.40). Araştırmaya katılan öğrencilerin 93'ü birinci, 175'i ikinci, 44'ü üçüncü ve 91'i dördüncü sınıf öğrencisi olup öğrenciler arasında 2 Azeri, 1 Kıbrıslı Türk, 1 Özbek, 1 Afgan, 2 Moğolistanlı ve 1 Türkmen bulunmaktadır. Öğrencilerin 178'i Eğitim, 77'si Fen, 55'i Mühendislik, 55'i İktisadi ve İdari Bilimler ve 38'i Edebiyat Fakültesi öğrencisidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerini belirlemek amacıyla Tuzgöl Dost (2005a) tarafından geliştirilen Öznel İyi Oluş Ölçeği ve ölçeğin araştırmacı tarafından geliştirilen İngilizce formu; yaşam doyumu düzeylerini belirlemek amacıyla Diener ve diğerlerinin (1985) Yaşam Doyumu Ölçeği (The Satisfaction with Life Scale); ve ölçeğin Köker (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan Türkçe formu; Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin benzer ölçekler geçerliliğini saptamak amacıyla Watson, Clark ve Tellegen (1988)'in Olumlu Duygu - Olumsuz Duygu Ölçeği (Positive Affect – Negative Affect Schedule) ve bağımsız değişkenlerle ilgili bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ): Tuzgöl Dost (2005a) tarafından geliştirilen ÖİÖ 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin amacı, bireylerin yaşamları hakkındaki bilişsel değerlendirmeleri ile yaşadıkları olumlu ve olumsuz duyguların sıklığı ve yoğunluğunu belirleyerek öznel iyi oluş düzeylerini saptamaktır. Ölçeğin yapı geçerliliği temel bileşenler analizi kullanılarak incelenmiştir. Faktör analizinden önce yapılan analizde KMO katsayı değeri 0,86 bulunmuş ve Barlett testi anlamlı çıkmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre, faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak varyansı .51 ile .75 arasında değişmektedir. ÖİÖ, özdeğeri 1'den büyük 12 faktöre sahiptir. Birinci faktör tek başına toplam varyansın % 24.52'sini açıklamaktadır. Açıklanan toplam varyans % 63.83'tür. Maddelerin faktör yükleri birinci faktörde .30 ile .66 arasında değişmektedir. Özdeğer-bileşen grafiğinde birinci faktörden sonraki hızlı düşüş, ortak faktör varyansına ilişkin değerler ve birinci faktördeki yük değerlerinden dolayı, ÖİÖ'nin 12 faktörlü olmasının yanında genel bir faktöre sahip olduğu kabul edilmiştir.

Testin ayırtıcılığını tespit etmek amacıyla 46 maddelik ölçeğin 209 kişiye uygulanması ile elde edilen puanların alt ve üst % 27'lik grup puan ortalamaları t testi ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, gruplar arasında .01 hata düzeyinde önemli fark bulunduğu belirlenmiştir. ÖİÖ ile Beck Depresyon Envanteri'nden (Hisli, 1989) alınan puanlar arasındaki ilişki, Spearman'ın rho katsayısı hesaplandığında -0.70 ($p < .01$) bulunmuştur. Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .93; test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise $r = .86$ 'dır.

Öznel İyi Oluş Ölçeği İngilizce Formu (Subjective Well-Being Scale-SWS): SWS 46 maddeden oluşmaktadır. SWS'nin amacı ve cevaplama sistemi Türkçe formu ile aynıdır. SWS'yi oluşturabilmek amacıyla ÖİÖ'nün maddeleri, yeterli düzeyde İngilizce kelime ve dilbilgisi ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında doktora derecesine sahip bir akademisyen tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Ölçeğin İngilizceye çevrilen maddeleri, yeterli düzeyde İngilizce bilen ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında çalışan 5 akademisyen tarafından incelenmiş ve düzeltmeler yapılmıştır. Yapılan eleştirilere göre ölçek maddeleri yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin İngilizce formu araştırmada kullanılmadan önce Güney Afrika'daki 10 üniversite öğrencisine uygulanmış ve ölçek maddelerinin anlaşılabilirliği test edilmiştir.

SWS'nin bu araştırma için 400 öğrenciye uygulanması sonucu elde edilen veriler üzerinde faktör analizi çalışması yapılmıştır. Faktör analizi çalışmasından önce, KMO katsayı değerinin 0,91 olduğu ve Barlett testinin anlamlı çıktığı görülmüştür. Faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak varyansı .42 ile .72 arasında değişmektedir. SWS özdeğeri 1'den büyük 11 faktöre sahiptir. Birinci faktör tek başına toplam varyansın % 24.22'sini açıklamaktadır. Açıklanan toplam varyans ise % 57.63'tür. Maddelerin faktör yüklerinin birinci faktörde .30 ile .66 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Madde toplam puan korelasyon katsayılarının .22 ile .67 arasında değiştiği saptanmıştır. SWS ile PANAS, 39 kişilik bir gruba aynı oturumda uygulanmış ve her iki ölçekten alınan puanlar Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı hesaplanarak bulunmuştur. Sonuç olarak SWS ile PANAS'ın olumlu duygu alt ölçeği arasında $.47$ ($p < .01$); olumsuz duygu alt ölçeği arasında $-.72$ ($p < .01$) değerinde bir ilişki bulunmuştur. Benzer ölçekler geçerliliği kapsamında,

Güney Afrika'daki üniversite öğrencilerinin bu araştırma için uygulanan SWS ve SWLS'den aldıkları puanlar arasındaki ilişki hesaplanmış ve $r=.60$ ($p<.01$) bulunmuştur. SWS'nin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .92'dir. Ölçek iki hafta ara ile 39 üniversite öğrencisine uygulanmış ve iki uygulamanın puanları arasındaki Pearson Momentler Çarpım Korelasyon katsayısı .95 bulunmuştur.

Yaşam Doyumunu Ölçeği İngilizce Formu (The Satisfaction with Life Scale-SWLS): SWLS, Diener ve diğerleri (1985) tarafından bireylerin genel yaşam doyumu düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek beş maddeden oluşmaktadır. SWLS varyansın % 66'sını açıklayan tek bir faktöre sahiptir. Madde toplam puan korelasyonları .57 ile .75 arasındadır. Ölçeğin iyi oluş ölçen benzer ölçeklerle yapılan geçerlik çalışmasına göre, SWLS diğer iyi oluş ölçekleriyle orta ve yüksek düzeyde korelasyonlara sahiptir. Ölçeğin iki ay arayla uygulanan test-tekrar test korelasyon katsayısı .82'dir.

Yaşam Doyumunu Ölçeği Türkçe Formu (YDÖ): YDÖ'nün Türkçeye uyarlaması Köker (1991) tarafından yapılmıştır. Madde analizi sonucunda, ölçeğin her bir maddesinden elde edilen puanlarla toplam puanlar arasındaki korelasyon yeterli bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .85 olarak saptanmıştır. Yetim (1993) ise yaptığı çalışmada, YDÖ'nün Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısını .86 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısını .73 olarak belirlemiştir.

Olumlu-Olumsuz Duygu Ölçeği İngilizce Formu (Positive Affect-Negative Affect Schedule-PANAS): Watson, Clark ve Tellegen (1988) tarafından olumlu ve olumsuz duyguları ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek 10'u olumlu, 10'u olumsuz olmak üzere 20 sıfattan oluşmaktadır. Olumlu duygu için iç tutarlılık katsayılarının .86 ile .90; olumsuz duygu için .84 ile .87 arasında olduğu belirlenmiştir. Olumlu duygu ve olumsuz duygu arasındaki ilişki -.12 ile -.23 arasında bulunmuştur. PANAS'tan elde edilen puanlarla "Hopkins Semptom Listesi", "Beck Depresyon Ölçeği" ve "Durumlu-Süreklili Kaygı Envanteri"nden elde edilen puanlar arasındaki ilişkinin olumsuz duygu için .51 ile .74; olumlu duygu için -.19 ile -.36 arasında olduğu saptanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin veriler araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir. Kişisel bilgi formu ile katılımcıların cinsiyet, yaş, milliyet, bölüm, algılanan akademik başarı, algılanan ekonomik durum, algılanan anne tutumu ve algılanan baba tutumu değişkenlerine ilişkin bilgileri belirlenmiştir.

İşlem

Araştırmada kullanılan bilgi toplama araçları Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Cape Town Üniversitesi öğrencilerine 2005-2006 öğretim yılında, Türkiye'de Hacettepe Üniversitesi öğrencilerine 2006-2007 öğretim yılı güz döneminde uygulanmıştır. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde öncelikle, Cape Town Üniversitesi Psikoloji Bölümü Bilim Kurulu'na araştırma izni alabilmek amacıyla başvuru yapılmıştır. Başvurunun kabul edilmesi üzerine uygulama yapılmak istenen bölüm ve anabilim dalı öğretim elemanları ile görüşülmüştür. Hem Güney Afrika'daki hem Türkiye'deki öğrenciler, bilgi toplama araçlarını normal ders saatleri içinde ve araştırmacının gözetiminde yanıtlamışlardır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 15.0 programında gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde t testi ve çok yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Çok yönlü varyans analizinde, bağımsız değişken sayısı fazla olduğundan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlere temel etkilerine bakılmıştır. Varyansların homojenliği Levene testi ile kontrol edilmiş, farkların kaynağını saptamak amacıyla varyansların homojenliği koşulunun karşılandığı gruplarda Scheffe testi, varyansların homojenliği koşulunun karşılanmadığı gruplarda Tamhane testi kullanılmıştır. Araştırmada hata payı üst sınırı .05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Öncelikle, Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puanları t testi ile karşılaştırılmıştır. Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puanlarının n sayıları, puan ortalamaları, standart sapmaları ve t testi sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Güney Afrika ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş ve Yaşam Doyumu Puanlarının n Sayıları, Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Gruplar	n	\bar{X}	Ss	t	p
Öznel İyi Oluş	Güney Afrika	400	178,27	24,26	2,67	,008
	Türkiye	403	173,48	26,54		
Yaşam Doyumu	Güney Afrika	400	24,90	5,71	2,77	,006
	Türkiye	403	23,78	5,80		

Tablo 1'de görüldüğü gibi, Güney Afrika'daki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş puan ortalaması $\bar{X}=178.27$, yaşam doyumu puan ortalaması ise $\bar{X}=24.90$ 'dır. Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş puan ortalaması $\bar{X}=173.48$, yaşam doyumu puan ortalaması $\bar{X}=23.78$ 'dir. Yapılan t testi sonucunda Güney Afrika'daki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puan ortalamalarının Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin cinsiyet, algılanan akademik başarı, algılanan ekonomik durum, algılanan anne tutumu ve algılanan baba tutumu değişkenlerine göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puanlarının n sayıları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Güney Afrika ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet, Algılanan Akademik Başarı, Algılanan Ekonomik Durum, Algılanan Anne Tutumu ve Algılanan Baba Tutumu Değişkenlerine Göre Öznel İyi Oluş ve Yaşam Doyumunu Puanlarının n Sayıları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Bağımsız Değişkenler			n	Öznel İyi Oluş		Yaşam Doyumu	
				\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss
Cinsiyet	Güney Afrika	Kız	236	181,11	23,68	25,42	5,46
		Erkek	164	174,16	24,56	24,16	5,99
	Türkiye	Kız	255	173,54	27,48	23,90	5,88
		Erkek	148	173,37	24,91	23,57	5,68
Algılanan Akademik Başarı	Güney Afrika	Yüksek	183	186,16	20,59	26,87	4,99
		Orta	186	172,59	26,12	23,36	5,58
		Düşük	31	165,68	17,43	22,55	6,85
	Türkiye	Yüksek	103	179,63	26,18	25,46	5,46
		Orta	238	173,14	26,29	23,40	5,70
		Düşük	62	164,53	25,77	22,45	6,22
Algılanan Ekonomik Durum	Güney Afrika	Yüksek	149	182,97	22,58	26,54	5,47
		Orta	221	176,92	24,39	24,20	5,62
		Düşük	30	164,80	25,79	21,90	5,41
	Türkiye	Yüksek	69	180,59	25,56	27,28	5,15
		Orta	252	174,38	25,53	23,65	5,36
		Düşük	82	164,72	28,34	21,21	6,23
Algılanan Anne Tutumu	Güney Afrika	Otoriter	44	171,36	21,34	23,16	5,50
		Demokratik	238	183,14	22,74	25,92	5,39
		Aşırı Koruyucu	66	172,36	23,64	24,12	6,10
	Türkiye	Diğer	52	169,27	28,72	22,71	5,85
		Otoriter	30	167,27	31,39	22,80	5,82
		Demokratik	194	176,92	26,16	24,72	5,55
Algılanan Baba Tutumu	Güney Afrika	Aşırı Koruyucu	124	173,39	24,05	22,81	6,11
		Diğer	55	164,91	28,51	23,16	5,60
		Otoriter	88	176,24	24,20	24,63	5,90
	Türkiye	Demokratik	186	182,41	22,49	25,79	5,38
		İlgisiz	33	167,79	30,31	22,61	6,67
		Aşırı Koruyucu	26	173,12	23,94	24,65	5,87
Algılanan Baba Tutumu	Güney Afrika	Diğer	67	176,58	24,14	24,03	5,47
		Otoriter	78	165,33	29,18	22,00	5,82
		Demokratik	212	178,51	24,12	24,72	5,66
	Türkiye	İlgisiz	25	158,64	25,16	21,60	6,05
		Aşırı Koruyucu	45	174,62	28,60	23,58	6,02
		Diğer	43	170,86	25,44	23,81	5,20

Güney Afrika'daki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puanlarının cinsiyet, algılanan akademik başarı, algılanan ekonomik durum, algılanan anne tutumu ve algılanan baba tutumu değişkenlere göre incelenmesine ilişkin çok yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Güney Afrika'daki Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş ve Yaşam Doyumu Puanlarının Cinsiyet, Algılanan Akademik Başarı, Algılanan Ekonomik Durum, Algılanan Anne Tutumu ve Algılanan Baba Tutumu Değişkenlerine Göre İncelenmesine İlişkin Çok Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişkenler	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	Ö.İ.O.*	992,318	1	992,318	1,996	,159
	Y.D.**	11,788	1	11,788	,429	,513
Algılanan Akademik Başarı	Ö.İ.O.	12243,911	2	6121,955	12,315	,000
	Y.D.	736,548	2	368,274	13,399	,000
Algılanan Ekonomik Durum	Ö.İ.O.	1757,961	2	878,981	1,768	,172
	Y.D.	285,862	2	142,931	5,200	,006
Algılanan Anne Tutumu	Ö.İ.O.	9679,786	3	3226,595	6,491	,000
	Y.D.	452,358	3	150,786	5,486	,001
Algılanan Baba Tutumu	Ö.İ.O.	4670,603	4	1167,651	2,349	,054
	Y.D.	156,514	4	39,128	1,424	,225
Hata	Ö.İ.O.	192383,476	387	497,115		
	Y.D.	10636,554	387	27,485		
Toplam	Ö.İ.O.	12946136,000	400			
	Y.D.	261071,000	400			
Düzeltilmiş Toplam	Ö.İ.O.	234771,910	399			
	Y.D.	13017,197	399			

*Ö.İ.O.: Öznel iyi oluş, **Y.D.: Yaşam doyumu

Tablo 3'te görüldüğü gibi, algılanan akademik başarı, algılanan ekonomik durum ve algılanan anne tutumu değişkenlerine göre Güney Afrika'daki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık vardır. Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puanlarının cinsiyet, algılanan akademik başarı, algılanan ekonomik durum, algılanan anne tutumu ve algılanan baba tutumu değişkenlerine göre incelenmesine ilişkin çok yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş ve Yaşam Doyumunu Puanlarının Cinsiyet, Algılanan Akademik Başarı, Algılanan Ekonomik Durum, Algılanan Anne Tutumu ve Algılanan Baba Tutumu Değişkenlerine Göre İncelenmesine İlişkin Çok Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişkenler	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	Ö.İ.O.*	256,933	1	256,933	,400	,528
	Y.D.**	9,930	1	9,930	,342	,559
Algılanan Akademik Başarı	Ö.İ.O.	3993,485	2	1996,743	3,107	,046
	Y.D.	168,761	2	84,380	2,905	,056
Algılanan Ekonomik Durum	Ö.İ.O.	6554,248	2	3277,124	5,099	,007
	Y.D.	1176,224	2	588,112	20,249	,000
Algılanan Anne Tutumu	Ö.İ.O.	4146,550	3	1382,183	2,150	,093
	Y.D.	158,862	3	52,954	1,823	,142
Algılanan Baba Tutumu	Ö.İ.O.	9678,461	4	2419,615	3,765	,005
	Y.D.	341,055	4	85,264	2,936	,021
Hata	Ö.İ.O.	250668,913	390	642,741		
	Y.D.	11326,909	390	29,043		
Toplam	Ö.İ.O.	12411023,000	403			
	Y.D.	241374,000	403			
Düzeltilmiş Toplam	Ö.İ.O.	283112,526	402			
	Y.D.	13545,901	402			

*Ö.İ.O.: Öznel iyi oluş, **Y.D.: Yaşam doyumunu

Tablo 4'te algılanan akademik başarı, algılanan ekonomik durum ve algılanan baba tutumu değişkenlerine göre Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumunu puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir. Uygulanan çok yönlü varyans analizi sonuçlarına bakıldığında, algılanan akademik başarı değişkenine göre Güney Afrika'daki üniversite öğrencilerinin hem öznel iyi oluş hem yaşam doyumunu puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Gruplar arasındaki bu anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla öznel iyi oluş değişkeni için Tamhane, yaşam doyumunu değişkeni için Scheffe testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre, algılanan akademik başarısı yüksek olan Güney Afrika üniversite öğrencilerinin hem öznel iyi oluş hem yaşam doyumunu puan ortalamaları, algılanan akademik başarısı orta ($p < .001$; $p < .001$) ve düşük ($p < .001$; $p < .001$) olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir. Algılanan akademik başarı değişkenine göre Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş puanlarında da anlamlı farklılık görülmektedir. Yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre, algılanan akademik başarısı yüksek olan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş puan ortalamaları, algılanan akademik başarısı düşük olanlardan ($p < .01$) anlamlı olarak daha yüksektir.

Algılanan ekonomik durum değişkenine göre Güney Afrika üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Farkın kaynağını belirlemek üzere Scheffe testi uygulanmıştır. Algılanan ekonomik durumu yüksek olan Güney Afrika üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu puan ortalamaları, algılanan ekonomik durumu orta ve düşük ($p < .001$; $p < .001$) olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir. Türkiye'deki üniversite öğrencilerinde ise algılanan ekonomik durum değişkenine göre üniversite öğrencilerinin hem öznel iyi oluş hem yaşam doyumunu puanları farklılaşmaktadır. Tamhane testi sonuçlarına göre, algılanan ekonomik durumu yüksek ve orta olan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş puan ortalamaları, algılanan ekonomik durumu düşük ($p < .01$; $p < .05$) olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir. Algılanan ekonomik durumu yüksek olan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu puan ortalamaları ise algılanan ekonomik durumu orta ve düşük ($p < .001$; $p < .001$) olanlardan, algılanan ekonomik

durumu orta olan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu puan ortalamaları, algılanan ekonomik durumu düşük ($p<.01$) olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir.

Algılanan anne tutumu değişkenine göre Güney Afrika'daki üniversite öğrencilerinin hem öznel iyi oluş hem yaşam doyumu puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Farkın kaynağını belirlemek üzere öznel iyi oluş değişkeni için Tamhane, yaşam doyumu değişkeni için Scheffe testi uygulanmıştır. Buna göre, algılanan anne tutumu demokratik olan Güney Afrika üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş puan ortalamaları, algılanan anne tutumu otoriter, aşırı koruyucu ve diğer olanlara göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p<.01$, $p<.01$, $p<.05$). Algılanan anne tutumu demokratik olan Güney Afrika üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu puan ortalamaları ise algılanan anne tutumu otoriter ve diğer olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir ($p<.05$, $p<.01$). Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puanları, algılanan anne tutumuna göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

Çok yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, algılanan baba tutumu değişkeni açısından Güney Afrika üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Uygulanan Tamhane testi sonuçlarına göre Türkiye'deki üniversite öğrencilerinde ise, algılanan baba tutumu demokratik olan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş puan ortalamaları, algılanan baba tutumu otoriter ve ilgisiz olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir ($p<.01$, $p<.01$). Algılanan baba tutumu demokratik olan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu puan ortalamaları ise algılanan baba tutumu otoriter olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir ($p<.01$).

Tartışma

Bulgulara göre, Güney Afrika üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeyleri Türkiye'deki üniversite öğrencilerinininkinden yüksektir. Diener, Diener ve Diener (1995)'in ülkeler arası iyi oluş ölçümlerini karşılaştırmaya dayanan çalışmalarına bakıldığında da benzer şekilde Güney Afrikalı bireylerin iyi oluş puanlarının Türkiye'deki bireylerinkinden yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgunun olası nedenleri Güney Afrika'nın Türkiye'den daha bireyci bir kültüre sahip olması (Diener ve diğerleri, 1995) veya Güney Afrika üniversite öğrencilerinin gelir düzeylerinin ve yaşam koşullarının daha iyi olması olabilir. Bu sonuç değerlendirilirken, bu araştırmanın Güney Afrika üniversite öğrencileri grubunun Türkiye grubundan daha heterojen bir yapıda olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Güney Afrika grubunda öğrencilerin % 30,5'i dünyanın farklı ülkelerindedir. Dolayısıyla Güney Afrika üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerinin yüksek olması, Güney Afrika'nın özelliklerinin dışındaki nedenlere de bağlı olabilir.

Sonuçlara bakıldığında, hem Güney Afrika'daki hem Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerinde cinsiyet açısından anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir. İyi oluşla cinsiyet ilişkisini inceleyen araştırma sonuçları karmaşık bulgular göstermektedir. Bazı araştırmalar iyi oluşun cinsiyete göre farklılaştığına işaret ederken (Cenkseven ve Akbaş, 2007), bazı araştırmalar iyi oluşla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir (Katja, Paivi, Marja-Terttu ve Pekka, 2002; Tuzgöl Dost, 2006). Demografik değişkenlerin iyi oluş ölçümlerinde varyansın küçük bir kısmını açıkladığı bilinmektedir (Diener ve diğerleri, 2003). Dolayısıyla cinsiyet, bireylerin öznel iyi oluşu ile güçlü ilişkiye sahip bir özellik gibi görünmemektedir.

Bir diğer bulguya göre, Güney Afrika üniversite öğrencilerinin hem öznel iyi oluş hem yaşam doyumu düzeyleri, Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin ise öznel iyi oluş düzeyleri algılanan akademik başarıya göre farklılaşmaktadır. Sonuçlara göre, akademik başarılarını yüksek olarak algılayan üniversite öğrencilerinin iyi oluşları da daha yüksektir. Chow (2007) akademik stres ile üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları arasında ilişki olduğunu belirlemiştir. Başarısızlık akademik stresi artırabilir ve sonuç olarak iyi oluşu olumsuz etkileyebilir. Üniversite, öğrencilerin seçme sınavları ile eriştikleri bir eğitim kurumu, seçtikleri meslek alanında yetiştikleri

eğitim düzeyi ve toplumdaki sosyal statülerini belirleyecek bir aşama olduğundan, akademik başarılarının iyi oluşları ile önemli bir ilişkisi olması beklenen bir bulgudur.

Diğer yandan, Güney Afrika üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ile Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin hem öznel iyi oluş hem yaşam doyumu düzeyleri algılanan ekonomik durum değişkenine göre farklılaşmaktadır. Genel sonuçlara göre, algılanan ekonomik durumunu yüksek olarak algılayan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeyleri de daha yüksektir. Benzer sonuçları Kelley ve Stack (2000), Moller (1996), Paolini ve diğerleri (2006) ve Tuzgöl Dost (2006) da saptamışlardır. Öznel iyi oluşla en güçlü ilişkiyi gösteren demografik özelliğin gelir düzeyi olduğu bildirilmektedir (Diener ve Diener, 1996). Gelir düzeyi ve sosyal statü iyi oluşun en güçlü demografik yordayıcıları olarak görülmektedir (Staudinger, Fleeson ve Baltes, 1999). Gelir düzeyi, hem ülke içi hem ülkelerarası çalışmalarda özellikle gelir düzeyi düşük gruplar ve ülkeler için iyi oluşla güçlü ilişkiler göstermektedir (Cummins, 2000; Diener, Osishi ve Lucas, 2003). Bu araştırmanın bulguları da gelir düzeyinin bireylerin öznel iyi oluş düzeyleri ile güçlü ilişki gösteren önemli bir demografik değişken olduğunu destekler niteliktedir.

Güney Afrika üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeyleri algılanan anne tutumu değişkenine göre farklılaşırken, Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerinde algılanan anne tutumuna göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Sonuçlara göre anne tutumunu demokratik olarak algılayan Güney Afrika üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeyleri daha yüksektir. Algılanan baba tutumuna göre ise, Güney Afrika üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Türkiye'deki üniversite öğrencilerinde ise demokratik olarak algılanan baba tutumu, üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerini olumlu yönde etkileyen bir değişken olarak görünmektedir. Anne-baba tutumu ve iyi oluş ilişkisi Shek (1999), Tuzgöl Dost (2006) ve Young ve diğerleri (1995)'nin araştırmalarında da bulunmuştur. Demokratik anne-baba tutumu bireylerin koşulsuz bir şekilde kabul edildiklerini hissetmelerini, seçimlerinde daha özgür davranmalarını, sağlıklı bir benlik geliştirmelerini ve özgüvenlerinin yükselmesini sağlayıcı bir tutum olduğundan, bireylerin iyi oluşunu olumlu yönde etkileyebilir. Anne-baba tutumlarıyla ilgili bulgularda ilgi çekici olan durum, Güney Afrika üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerinin algılanan anne tutumuna, Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeylerinin ise algılanan baba tutumuna göre farklılaşmasıdır. Bu bulgu, Türkiye'nin kültürel yapısında babaların daha otoriter bir tutuma ve çocuklarıyla daha mesafeli bir ilişkiye sahip olmalarından dolayı, Türkiye'deki üniversite öğrencilerinde demokratik baba tutumunun iyi oluşu, annenin demokratik tutuma sahip olmasına oranla daha olumlu şekilde etkilemesi ile ilgili olabilir.

Sonuç

Farklı kültürel özelliklere sahip ve farklı milletlerden bireyler barındıran iki ülkenin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu düzeyleri ile ilişkili değişkenlerin oldukça benzer olduğu görülmektedir. Bu sonucu, farklı yaşam tarzlarına ve farklı kültürel özelliklere sahip olsalar da insanların mutluluğu ile ilişkili faktörlerin benzer olduğu şeklinde yorumlamak mümkün gibi görünse de bu tür bulguların geçerliliğinin artması için ülkelerarası çalışmaların daha da artırılması ve benzer bulguların tekrarlanması gerekmektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin iyi oluşlarını yükseltmek amacıyla akademik başarılarını artırmaya yönelik çalışmalar yapmanın faydalı olacağı söylenebilir. Üniversite öğrencilerinin iyi oluş düzeylerinin yükseltilebilmesi için maddi destek olanaklarının artırılması da önemli bir gereklilik gibi görünmektedir. Ülkenin geleceği anlamına gelen üniversite öğrencilerinin maddi sorunlarının çözümü konusunda kurumların ve bireylerin hassasiyetlerini artırması faydalı olacaktır. Diğer yandan, demokratik anne-baba tutumu üniversite öğrencilerinin iyi oluşunu artıran bir faktör olduğuna göre, anne-babaların çocuklarıyla demokratik bir tutumla ilişki kurmaları önem taşımaktadır. Bunun için çeşitli şekillerde yapılacak anne-baba eğitimlerine

ağırlık verilmelidir. Bu tür eğitimlerde bu ve benzeri araştırma bulguları, görüşleri destekleyici araştırma sonuçları olarak kullanılabilir. Özellikle geleneksel otoriter tutumla çağdaş demokratik tutumun bir arada bulunduğu Türkiye’de, anne-babalara demokratik tutumun ne olduğunun ve öneminin anlatılması daha da değer taşımaktadır.

Farklı kültürlerde yaşayan bireylerin mutluluğu ile ilişkili faktörlerin belirlenmesi amacıyla ülkeler arasında daha fazla karşılaştırmalı çalışmalar yapılmalıdır. Yapılacak yeni çalışmalarda daha geniş araştırma gruplarıyla çalışılabilir. Bireyci kültüre sahip ülkelerle, daha çok toplumcu kültüre sahip olan Türkiye’deki bireylerin iyi oluşları, bireycilik-toplumculuk özelliği açısından karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Ayrıca farklı ülkelerle Türkiye arasında, benlik saygısı ve kültürel homojenliğin iyi oluşla ilişkisini incelemek amacıyla karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir. Böylece dünyada yapılmakta olan karşılaştırmalı iyi oluş çalışmalarına katkıda bulunulabilir.

Kaynakça

- Ben-Ari, A. & Gil, S. (2004). Well-being among minority students: The role of perceived social support. *Journal of Social Work*, 4(2), 215-225.
- Cenkseven, F. ve Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (27), 43-65.
- Chow, H. P. H. (2007). Psychological well-being and scholastic achievement among university students in a Canadian prairie city. *Social Psychology of Education*, 10, 483-493.
- Cummins, R. A. (2000). Personal income and subjective well-being: A review. *Journal of Happiness Studies*, 1, 133-158.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Diener, E. & Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.
- Diener, E. & Diener, C. (1996). Most people are happy. *Psychological Science*, 7, 181-185.
- Diener, E., Diener, M. & Diener, C. (1995). Factors predicting the subjective well-being of nations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(5), 851-864.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. & Shmith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Diener, E., Oishi, S. & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54, 403-428.
- Doğan, T. (2006). Üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 120-129.
- Fereshteh, H. & Sorenson, G. (1992). Life satisfaction among Iranian and American graduate students. *Counseling Psychology Quarterly*, 5(3), 291-298.
- Hisli, N. (1989). Beck depresyon envanteri’nin üniversite öğrencileri için geçerliği güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*. 7(23), 3-13.
- Katja, R., Paivi, A. K., Marja-Terttu, T. & Pekka, L. (2002). Relationships among adolescent’ subjective well-being, health behavior and school satisfaction. *Journal of School Health*, 72(6), 243-250.

- Kelley, T. M. & Stack, S. A. (2000). Thought recognition, locus of control and adolescent well-being. *Adolescence*, 35(139), 531-551.
- Köker, S. (1991). "Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılması". Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Moller, V. (1996). Life satisfaction and expectations for the future in sample of university students: A research note. *South African Journal of Sociology*, 27(1), 109-125.
- Oishi, S., Diener, E. F., Lucas, R. E. & Suh. E. M. (1999). Cross-cultural variations in predictors of life satisfaction: Perspectives from needs and values. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 25(8), 980-990.
- Paolini, L., Yanez, A. P. & Kelly, W. E. (2006). An examination of worry and life satisfaction among college students. *Individual Differences Research*, 4(5), 331-339.
- Quraishi, S. & Evangeli, M (2007). An investigation of psychological well-being and cultural identity in British Asian female university students, *Mental Health, Religion & Culture*, 10(3), 293-300.
- Sam, D. L. (2001). Satisfaction with life among international students: An exploratory study. *Social Indicators Research*, 53, 315-337.
- Shek, D. T. L. (1999). Parenting characteristics and adolescent psychological well-being: A longitudinal study in a Chinese context. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 125(1), 27-55.
- Staudinger, U. M., Fleeson, W. & Baltes, P. B. (1999). Predictors of subjective physical health and global well-being: Similarities and differences between the United States and Germany. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(2), 305-319.
- Tuzgöl Dost, M. (2005a). Öznel iyi oluş ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, (23), 103-110.
- Tuzgöl Dost, M. (2005b). Ruh sağlığı ve öznel iyi oluş. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 20, 223-231.
- Tuzgöl Dost, M. (2006). Subjective well-being among university students. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 188-197.
- Yetim, Ü. (1993). Life satisfaction: A study based on the organization of personal projects. *Social Indicators Research*, 29(3), 277-289.
- Young, M. H., Miller, B. C., Norton, M. C. & Hill, E. C. (1995). The effect of parental supportive behaviors on life satisfaction of adolescent off-spring. *Journal of Marriage and Family*, 57(3), 813-822.
- Wardle, J., Steptoe, A., Gulis, G., Sartory, G., Sek, H., Todorova, I. et al. (2004). Depression, perceived control and life satisfaction in university students from central Eastern and Western Europe. *International Journal of Behavioral Medicine*, 11(1), 27-36.
- Watson, D.; Clark, L. A. & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS Scales, *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063-1070.